

ВІДГУК

офіційного опонента

**доктора наук з державного управління, доцента,
професора кафедри публічної політики Навчально-наукового
інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Обушної Наталії Іванівни**

**на дисертаційну роботу Духневич Ольги Володимирівни
на тему «Державний внутрішній фінансовий контроль в
правоохоронних органах влади (на прикладі Національної
поліції України)», подану до захисту на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та
адміністрування» (галузь знань 28 «Публічне управління та
адміністрування»)**

Актуальність теми дослідження. Удосконалення процесу публічного управління в Україні (у т.ч. й у повоєнний період) актуалізує необхідність комплексного наукового аналізу тих організаційно-економічних механізмів, які вже використовуються державою для реалізації своїх основних публічних функцій. Важливою в цьому контексті є створена в суспільстві система державного внутрішнього фінансового контролю (ДВФК) за виробництвом, розподілом і перерозподілом суспільного продукту та іншими сферами суспільного життя, яка покликана забезпечувати рівновагу та збалансованість у процесі функціонування суспільства.

При цьому, слід нагадати, що запровадження та розвиток ДВФК в системі правоохоронних органів України є невід'ємною складовою сучасного управління публічними фінансовими ресурсами в цій сфері та забезпечує відповідальний та підзвітний характер цього управління. Відповідно зростання конструктивної ролі ДВФК в системі правоохоронних органів України (у т.ч. й в умовах воєнного стану) є логічним наслідком розвитку вітчизняної системи державного фінансового контролю (ДФК) загалом, що й обумовлює необхідність оновлення ідеології та парадигмальних засад ДВФК у цій сфері (наприклад, істотного оновлення правових, інституційних, кадрових та ін.).

Актуальність теми дисертації також підтверджується її зв'язком із науковому програмами, планами та темами. Зокрема дослідження проведено в рамках науково-дослідних робіт Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за темою «Діяльність громадських організацій національних меншин як чинник регіонального розвитку та консолідації українського суспільства» (державний реєстраційний номер 0120U101169, 2020-2021 рр.), де авторкою

проаналізовано вплив громадських організацій на ефективність витрачання публічних коштів.

З огляду на вищевикладене, дисертаційне дослідження О.В. Духневич є своєчасним та актуальним.

Теоретичне значення дисертаційного дослідження. У дисертаційному дослідженні вперше авторкою вирішено наукове завдання, що полягає в узагальненні теоретичних та методичних засад функціонування системи державного внутрішнього фінансового контролю та розробці заходів з їх удосконалення (на прикладі Національної поліції України).

З цією метою у дисертації набули подальшого розвитку:

– перейняття кращих світових практик та імплементація досвіду розвинених країн у розбудові державного внутрішнього фінансового контролю в Україні, зокрема використання класичної моделі «Трьох ліній захисту» у побудові системи внутрішнього контролю в правоохоронних органах влади, що здійснюється через керівництво, виявлення та оцінку ризиків, внутрішній аудит;

– понятійно-категорійний апарат дослідження, зокрема запропоновано законодавчо визначити термін «Державний внутрішній фінансовий контроль», який наразі відсутній у нормативно-правовій базі;

– особливості впровадження гнучкого (agile) аудиту в правоохоронних органах влади, як функціональних змін в методах проведення аудиту, що застосовується з метою реагування на ризики в умовах впливу війни, криз, катастроф та вдосконалення аудиту в умовах євроінтеграції.

Важливе теоретико-практичне значення для галузі знань публічне управління та адміністрування має визначення в роботі специфічних рис здійснення ДВФК в правоохоронних органах влади в умовах війни, до яких зокрема віднесено: надання консультування внутрішніми аудиторами як окремої функції підрозділу внутрішнього аудиту; здійснення оцінки ризиків на системній основі; потреба у впровадженні функції контролера, формування державної стратегії функціонування правоохоронних органів (Національної поліції) із пріоритетністю застосування принципу ефективності над принципом економії при формуванні бюджетних видатків на матеріально-технічне забезпечення; відповідність керівника правоохоронного органу основним критеріям, які формують здатність протистояти викликам та забезпечити належне управління.

Належним науковим доробком також вважаємо авторський підхід до вдосконалення:

– процедури формування Сертифікаційної комісії Міністерства фінансів для проведення сертифікації працівників підрозділів внутрішнього аудиту. Зокрема, передбачено формування комісії у такому складі, який здатен забезпечити об'єктивність і найбільш незалежну експертизу. При цьому до складу комісії мають входити: представник Міністерства фінансів, фаховий експерт з наукових

кіл у галузі аудиту, зарубіжні експерти, практикуючий аудитор з досвідом роботи не менше 5 років. Крім того, з метою застосування найбільш прозорого процесу відбору складу комісії запропоновано процедури обрання експертів, шляхом їх делегування від імені професійних об'єднань, закладів освіти, закордонних професійних об'єднань та установ на визначений термін;

– реорганізації структури Національної поліції, що полягає в реорганізації підрозділів, які у межах кожного Головного управління здійснюють контроль заіншими підрозділами, а саме: Головної інспекції та Управління запобігання корупції, з утворенням їх регіональних підрозділів та їх підпорядкуванням Голові Національної поліції за зразком Департаменту внутрішнього аудиту, на відміну від існуючого їх представництва у кожному Головному управлінні, що дасть змогу уникнути можливого впливу з боку керівників Головних управлінь на прийняття рішень, актуалізувати структуру Національної поліції відповідно до змін законодавства та запобігти неефективному використанню бюджетних коштів на утримання підрозділів Національної поліції.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що основні наукові положення дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних рекомендацій і розробок, придатних для використання. Зокрема, окремі положення дисертаційної роботи використано в практичній діяльності: Головного управління Національної поліції України у Волинській області (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження від 22.03.2021); Чернівецької міської ради (Довідка про впровадження (використання) результатів дисертаційного дослідження № 22/01-17/392 від 24.05.2023); Національного лісотехнічного університету України (НЛТУ України) у навчальному процесі – під час викладання дисциплін, освітніх програм різного освітнього рівня галузі знань 281 «Публічне управління та адміністрування», галузі знань 07 «Управління та адміністрування», а також 262 «Правоохоронна діяльність» (Акт про встановлення факту використання результатів дисертаційної роботи у навчальному процесі Національного лісотехнічного університету України (НЛТУ України) від 19.06.2023).

Ступінь обґрунтованості положень дисертаційного дослідження. Достовірність та обґрунтованість результатів дисертації підтверджується належною кількістю публікацій за темою дисертації, їх практичною апробацією у діяльності органів публічної влади та закладах вищої освіти, про що свідчать відповідні довідки і акти про впровадження.

Об'єкт і предмет дослідження визначені й узгоджені з метою та завданнями роботи, висновки відображають основні результати дисертації та відповідають завданням.

Обґрунтованість отриманих результатів, висновків і рекомендацій підтверджується аргументованістю вихідних положень дисертації, використанням під час дослідження вітчизняної та зарубіжної джерельної бази, нормативно-правових актів, емпіричних досліджень автора (232 джерела).

Тема та структура дисертації є взаємозумовленими та логічно пов'язаними. Дослідження містить чіткий розподіл тексту дисертації на окремі частини, що структурно підпорядковані між собою та відображають загальну цілісну ідею дослідження. Структурно дисертація складається зі вступу, 3 розділів, 9 параграфів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

У *першому* розділі «Теоретико-методичні засади державного внутрішнього фінансового контролю» розкрито термінологію та визначення основних понять системи державного внутрішнього фінансового контролю; проведено оцінку нормативно-правового забезпечення державного внутрішнього фінансового контролю; проаналізовано зарубіжний досвід функціонування державного внутрішнього фінансового контролю.

У *другому* розділі «Оцінка стану та проблеми функціонування державного внутрішнього фінансового контролю в правоохоронних органах влади» охарактеризовано стан внутрішнього контролю в Національній поліції України та визначено актуальні проблеми державного внутрішнього фінансового контролю в правоохоронних органах влади в умовах криз.

У *третьому* розділі «Перспективи розвитку державного внутрішнього фінансового контролю в правоохоронних органах влади» окреслено можливі вектори розвитку внутрішнього аудиту в Національній поліції України. На цій підставі визначено напрями вдосконалення внутрішнього контролю в правоохоронних органах влади.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 10 наукових праць, у тому числі 4 статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б» та без доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, наукових семінарах. Апробацію наукових досліджень проведено шляхом участі у публічних обговореннях, круглих столах.

Безпосередньо публікації висвітлюють елементи дослідження та дають в цілому уявлення про спрямованість та завдання наукового дослідження.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Дисертаційне дослідження О.В. Духневич в цілому оцінюється позитивно, водночас варто вказати на деякі зауваження, дискусійні положення та висловити пропозиції та побажання:

1) потребують уточнення та деталізації методи дослідження, що зазначаються авторкою у Вступі дисертаційної роботи. Зокрема, авторка робить

посилання лише на такі чотири методи дослідження як гносеологічний, логіко-семантичний, метод системного аналізу та порівняльний метод (с. 18). Але для дисертаційної роботи – цього дуже замало! Тому доцільно було б розширити та уточнити комплекс загальнонаукових і спеціальних методів та підходів, використаних у процесі підготовки дисертаційного дослідження. Окрім того діалектичний метод наукового пізнання (як складова філософської методології) може бути методологічною основою всього дисертаційного дослідження повністю;

2) на стор. 79 авторка констатує таке: «За результатом аналізу зарубіжного досвіду розглянуто приклади функціонування внутрішнього аудиту в системі Державного внутрішнього фінансового контролю на прикладі кращих світових практик...». Проте, з тексту не зовсім зрозуміло що саме дисертантка вкладає в трактування «кращі світові практики» (методи, інструменти, моделі ДВФК ?) і досвід яких країн вона пропонує розглядати саме в контексті «кращих світових практик»;

3) якість дисертаційної роботи, на наше переконання, значно покращилася б за рахунок ґрунтовного аналізу особливостей позиціонування двох підсистем ДФК – державного зовнішнього фінансового контролю (ДЗФК) та державного внутрішнього фінансового контролю (ДВФК).

4) у параграфі 3.2 дисертаційної роботи потребують більш детального аналізу основні інструменти та механізми реалізації ідентифікованих авторкою напрямів вдосконалення ДВФК в правоохоронних органах влади.

Втім, висловлені зауваження та пропозиції не знижують наукової цінності дослідження, виконаного на високому рівні, та дають підстави для його позитивного оцінювання.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження О.В. Духневич на тему «Державний внутрішній фінансовий контроль в правоохоронних органах влади (на прикладі Національної поліції України)» містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для галузі знань «Публічне управління та адміністрування», а також свідчать про особистий внесок здобувачки в науку та характеризується єдністю змісту.

Загальний висновок. З огляду на актуальність, новизну, важливість здобутих автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, практичну цінність сформульованих положень і висновків, вважаємо, що дисертаційна робота О.В. Духневиче самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання в галузі знань «Публічне управління та адміністрування» щодо узагальнення теоретичних

та методичних засад функціонування системи державного внутрішнього фінансового контролю та розробці заходів з їх удосконалення (на прикладі Національної поліції України).

Таким чином, дисертаційне дослідження на тему «Державний внутрішній фінансовий контроль в правоохоронних органах влади (на прикладі Національної поліції України)» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019)», від 12 січня 2017 року № 40, а його авторка – Духневич Ольга Володимирівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри публічної політики
Навчально-наукового інституту
публічного управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка



Наталія ОБУШНА

Підписано в
Київському національному університету імені Тараса Шевченка
29.01.2024р.

